

דף נד.

הרבנן הלוי מעשה הקרבנות פ"ז ה"ב

עין משפט א.

עלות העוף כיצד היה געשית^ל. עולה לכבש לפנה לטובב ובא לו לקון דרומית מזרחית והיה מוליך שם את ראשיה ממול ערכפה וմבדיל. ואם לא הבדיל פסולה. ומماה דם הראש והוא הגוף על קיר המזבח למעלה מן החות שבעאמץ המזבח. ואם מאה דם הראש ולא מאה דם הגוף פסולה. מאה דם הגוף ולא מאה דם הראש כשרה:

הרבנן הלוי בית הבחים פ"ב ח"י

עין משפט ב.

עיין לעיל דף נג: עין משפט ד

הרבנן הלוי בית הבחים פ"ב ח"ח

עין משפט ג.

מזבח שעשה משה רשותה שלמה^ו רשותה בני הגולן רשותה להעתיד להעתות כלן עשר אמות גבה כל אחד מהן.

^ל. **כسف משנה:** עלות העוף כיצד הייתה נעשית וכו' עד כל שינוי בה לאחר תמצית הדם כשרה. משנה בפרק קדשי הקודשים (דף ס"ד): ומה שבhab למעלה מן החות שבאמץ המזבח. בפרק קמא דין עלות העוף נעשית למעלה וכו' ואם שינוי וכו' פסל:

מ. כسف משנה: מזבח שעשה משה וכו'. בפרק קדשי הקודשים (דף נ"ט): תניא ושלש אמות קומתו דברים כתובן דברי רבי יהודה ר' יוסי אמר כאן רבوع ונאמר להלן רביע מה להלן גובה פי שניים בארכו אף כאן גבה פי שניים בארכו וכו' איל רבי יוסי והלא כבר נאמר ואת קלעי החצר ואת מסך שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח מה משכנן י' אמות אף מזבח י' אמות וכו' ומה תיל' וג' אמות קומתו משפט סובב ולמעלה ופירש"י משפט סובב ולמעלה עד מקום الكرונות ולמטה הימנו ו' אמות וגובה الكرונות אמה הרי עשר וידעו דהילכה כרבי יוסי לגביו רבי יהודה ועוד דסתם גمرا בפרק שתי הלחים (מנחות

וזה הכתוב בתורה יושלש אמות קומתו מקום הערקה בלבד. ומזה שעשוי בני הגולה וכן העתיד להבנות מدت ארכו ורוחבו ליב אמות על ליב אמות:

רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב חט"ז עין משפט ד.

כשבונין המזבח בונין אותו כלו אטום **כמן עמוד ולאין עושין בו חלל כלל**. אלא מביא אבני שלים גדולות וקינות ומביא סיד וזפת וקוניא וממחה ושותפה לתוך מלבן גדול כמדתו ובונה ועולה. ונתן בתוך הבניין גוף של עץ או אבן בקרן דרומית מזרחית כמדת היסוד. וכן נתן בתוך כל קרן וקרן עד שישלים הבניין ויסיר הגופים שבתוך הבניין כדי שתשאר קרן דרומית מזרחית שלא יסוד וישארו הקرنות חלולין:

דף נד:

רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב חט"ז עין משפט א.
עין לעיל דף נד. עין משפט ד

דף צ") כובי יוסי ופירש"י וג' אמות קומתו במזבח הנחשת כתיב ונאמר להן רבוע במזבח הזוב אמרו ריבו ואמתים קומתו אף כאן גבשו פי שנים כאשרו הרוי י' אמות וכור' משפט סובב ולמעלה עד מקום הקرنות ולמטה הימנו ר' אמות וגובה הקرن אמה ועין بما שאכתב لكم בפרק זה: ומזבח שעשו בני הגולה וכו'. משנה בפ"ג דמדות (משנה א').

ג. **כسف משנה:** כשבונין המזבח וכור' עד ויישרו הקرنות חלולים. הכל בפרק אליו מקומן (דף נ"ד ע"א וב') ונתבאר בפרק זה. ופירש"י מלבן דפוס מרובע עשוי מד' קרשימים. קוניא ניתוךابر כעין שעושים לציפוי כלי חרס שקורין פלומייר:

ען משפט ב.

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב ח"ח

גביה כל קרן וקרן חמשה טפחים. ורבייע כל קרן אמה על אמה. ואربع קרנות חלולות היו מותן. ונבה מקום המערה יהיה טפחים. נמצא חמץ גבה המזבח כית טפחים מוסף הסובב ולמטה:

כ. **כسف** משנה: ומיש רבינו גובה כל קרן ה' טפחים וריבוע כל קרן אמה על אמה נתבאר בסמור. ומיש ודי الكرנות חלולות היו מותן שם (זבחים דף נ"ד:) איד' הנה אבני של קרנות חלולות היו שנאמר ומלואו כழק כזיות מזבח הכא נמי אבני שלמות אמר רחמנא אלא דמחית מיידי מותתיה וشكיל ליה ופירש"י קרנות של מזבח חלולות היו נקובים נקובים עמוקים בארבעתן שיפול דם החטא ויבלו לתוכו. כழק כזיות מזבח אלמא בית קיבול יש במודקים. דמחית מיידי מותתיה מקלות וקסמים דקים נתן בין חלוקי האבניים וכשייבש הוציאם ונשאו מקומות בנקבים חלולים ולא הוצרך לפגום פגימות לנקבים: ומיש וגובה מקום המערה יהיה טפחים. כתוב הראב"ד על זה לא ידעת מהו גובה המערה וכו'. ובאמת שדבריו בזה תמורה שאריך על דעתו לומר דמקום מערכת הוא התפות. גם מיש שהנוסחא המדוייקת רוחב מקום המערה יהיה טפחים וכו' אני יודע איך אפשר לומר כך שהרי כתוב רבינו בסמור שרוחב המערה כי' אמות ואربع טפחים ונتابאר שהוא משנה וגמר ואיך יתכן לומר רוחב מקום המערה יהיה טפחים כמו שכותב הראב"ד שהיא הנוסחא המדוייקת גם מיש ושני הטפחים הם שפיחתו משתי الكرנות ברוחבן ואולי יש לומר שאותם שני טפחים יהיו פגימה וכו' אני יכול ליישבו לר宾נו מיריבי בגובה ואותם שני טפחים הם ברוחב ומה עניין זה זה. ומה שכותב אחר כל זה התבונתי מדבריו והוא קורא מן הסובב ולמעלה מקום מערכת מי יתן ואדע מאחר שהתבונן יירד לסוף דעתו למה לו לכתוב לנו מה שעלה בדעתו קודם שהתבונן בדבריו ומה גם בהיותם דברים חמורים. ומה שישים הראב"ד וזה שכותב גובה מקום מערכת יה' טפחים שהם שלש אמות ולמעלה במזבח של משה כתוב כמו בזה הלשון כי בלשון אחרת ידבר אל העם הזה ומשנה לשון הכתמיינו עכ"ל. מיש ולמעלה במזבח של משה כתוב כמו בזה הלשון כלומר שכותב למעלה מזבח שעשה משה ועשה שלמה ועשה בני הגולת ושעתיד להעשות כולן י' אמות גובה כל אחד מהם וזה הכתוב בתורה וג' אמות קומתו מערכת בלבד ולשם כתוב כהוגן שהזכיר אמות וכך אין לשונו להזכיר טפחים ואני אומר לר宾נו תנא דווקנא הוא ומפני שאמות גובה המזבח קצטם בנות חמיש טפחים כמו שנtabar הוצרך לכתוב מדת כל דבר גובה המזבח בלשון טפחים להודיענו באיזה מקום נמדד באמה בת ה' טפחים ובאי זה מקום נמדד באמה בת שש יגמלחו ה'צדקו שהoir עינינו. ומיש לר宾נו נמצא חמץ גובה המזבח כית טפחים מוסף הסובב מבואר ממה שקדם:

ען משפט ג.

הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ח'ג

ומפניו שאין שוחטין קדשי קדשים אלא בczpon^ו. שחרי נאמר בעולה ישות אתו על ירך המזבח צפנה ובחטא הוא אומר 'במקום אשר תשחט העלה תשחט החטא'. וכשם שהחטא נקראת קדש קדשים כך העולה נקראת קדש קדשים. ובאים הוא אומר 'במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם'. ושלמי צבור החקשו לחטא שגא אמר 'יעשיטם שעיר עזים אחד לחטא ו שני כבשים בני שנה לzech שלמים' לפיכך הן קדשי קדשים כחטא ונשחטין במקום שחיטתה. במקום שחיטה הוא מקום הקבלה:

^ו. כسف משנה: ומיש ומניין שאין שוחטין קדשי קדשים אלא בczpon וכו' עד ישחטו את האשם. בר"פ איזהו מקום (דף מ"ז ומ"ח). ויש לשאול למה הוצרך רבינו לכתוב וכשם שהחטא נקראת קדש קדשים כך העולה שהרי בלאו הכי יש ראייה שנשחטה בczpon. וייל שלא הוצרך לכתוב כן אלא כדי שיצדק השם שכתב לנשחטין בczpon שם קדשי קדשים: ומיש ושלמי צבור הוקשו לחטא וכו'. פרק איזהו מקום (דף נ"ה) מקשה על ראייה זו וכו' חטא מהין למדה מעולה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא מדרני רב מרוי על עולותיהם ועל זבחיהם מה מעולה קדשים אף זבח שלמי ציבור קדשי קדשים מה עולה בczpon אף זבח שלמי ציבור בczpon. ויש לתמוה מה הניח רבינו פסוק שהוקשו לעולה והביא פסוק שהוקשו לחטא דדהין להיה בגמרה. ו王某 יש לדוחוק ולומר הדשתה דאתא קרא דהיקש לדעלוה מהיקש דחטא נתמי גמרין וכו'ון דעתיך שם קדש קדשים בחטא הוא דכתיב מש"ה נקט היקש דחטא. ועייל דלפום מאי דעתה דחטא את הcker לא למדה מעולה בהקש אתייה אלא כדרני רב מרוי אבל לפי האמת לא למדה בהיקש אלא כאלו כתיב בחטא גופיה בהדייא הוא דהא מפורש דבר הכתוב במקומות אשר תשחט העולה תשחט החטא והו כאלו כתוב תשחט החטא בczpon. ומה שכתב מקום השחיטה הוא מקום הקבלה. בריש פרק איזהו מקום (דף מ"ט) קבלה בczpon מנא לן דכתיב ולקח הכהן מדם החטא כלומר וילפנין שאר קדשי הקדשים מחותאות. ופירש"י ולקח הכהן בתור ושחט כתיב ומשמע במקומות העולה נתמי והך לקיחה קבלה היא דגmr בג"ש בתורת כהנים עכ"ל. ואני יודע מה השמיית רבינו ראייה זו:

ען משפט ד.

הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ח'ז

העולה והאשם והשלמים ^ב בין של יחיד בין של צבור זריקת דם שלשתן על גבי המזבח שנוה לעולה. וכיitzד הוא עולשה. כשלוקח הכהן הדם במזרק וזרק ממנה במזרק שטי זריקות על שטי זניות המזבח באלאנסון מחצי המזבח ולמטה על קרון מזרחית צפונית ועל קרון מערבית דרוםית. ומתקין כשיירק הדם על הקרון שייה הדם מקיף על הזניות כמוין ג'ים. כדי שיימצא הדם של שטי מתקנות על ארבעה כתלי המזבח לפי שנאמר בעולה

ט. **כسف** משנה: העולה והאשם והשלמים וכו'. בשלשתן שניינו בפרק איזהו מקומן דמן טעון שתי מתנות שהן ד' ואיפליגו הנאי בפירושה ופסק כת"ק דאמ' (דף נ"ג): יכול יזרקו זריקה אחת ת"ל סביר اي סביר יכול יקיפנו בחוט ת"ל וזרקו הא כיצד כמוין ג'ים ופירש"י כמוין ג'ים זורק כנגד הפינה מן הכליל והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי היא כמוין ג'ים אותן יונית עשויה ככ"ר פשוטה. ואע"ג דרב ושמואל פלייגי התם ואתה שמואל כת"ק ומשמע דרב סבר דלית הלכתא כת"ק וא"כ לא היל למפסיק כשמואל לגבי רב באיסורי ייל דברייתא לא הוה שמייע לרבות דאי הוה שמייע לה לא הוה פליג את"ק. ומיש' רבינו מהצى המזבח ולמטה. בראש קינים עולת בהמה למטה ואם שינוי פסול פירוש למטה מחות הסיקרא שחוגר באמצעות המזבח: ומיש' על קרון מזרחית צפונית וכו'. שם האה דתנן בעולה דעתונה שתי מתנות שהן ארבע פריש"י שתי מתנות בקרון מזרחית צפונית ובקרון מערבית דרוםית שכגדה באלאנסון והכי תנן במסכת תמיד בא לו לkraine מזרחית צפונית נתן מזרח צפונה מערבית דרוםית נתן מערבה דרומה וטענה מושם דkraine מזרחית דרומית לא היה לה יסוד כדאמרין בשמעתין ועה טעונה מתן דמה כנגד היסוד וכדרובנן לעיל. ומיש' והיה לאשם. כלומר שגם הוא סביר בפ' צו. ומיש' ושירי הדם נשפכים על גג היסוד הדרומי. שם (דף נ"ב) אמר דיכתי בפר כהן משיח ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה דריש דה"ק תן יסוד למזבח של עולה ופירש"י תן יסוד למזבח של עולה תן תורה שפיקת יסוד שירום להלכות מזבח של עולה شيئا המזבח טען בעולה ובכל הדמים הנתנין עלו שפיקת שירום אל היסוד אם נשאר בכלים כלום כשותך ממנו שתי זריקות לשתי קרונות ישפכו ליסוד ומשום דבעולה לא כתבי שפיקת שירום איצטריך למליף מהכא. ואמריןתו התם השתא דיכתי אל יסוד מזבח העולה אגגו דיסוד ופירש"י השתא דיכתי אל יסוד המזבח שהוא דומה למזבח דהינו גגו של יסוד:

ובשלמים 'סביב' והוא הדין לאשם. ושירי הדם נשפכין על היסוד הדרומי:

רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ט ח"א עין משפט ה"ג.

מצות עשה לעשות כל האשמות כמצוות האמורה בתורה^צ. וכך מעשה האשמות בין אשם ודאי בין אשם פלי. שוחט וזרק הדם כמו שבארנו. ומפשיט ומוציא האימרין ומולחן וזרקן על גב האשים. ואם רצה להוציאן בכל מוליך. ושאר בשרם נאכל לזכרי פהנה בעזירה פחתאת:

רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"י ח"ג

וain חטא ואשם ושירי מנחות נאכלין^ק אלא לזכרי פהנה בעזירה ואם נאכלו בהיכל נאכלו שנאמר לכל מנחות ולכל חטאיהם ולכל אשם' בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו. וכן שלמי צבור הרי הן פחתאת וכאשם כמו שבארנו:

^צ. כסוף משנה: מצות עשה לעשות כל האשמות וכוי' כמו שבארנו. בפרק ה' מהלכות אלו. ומיש ואם רצה להוציאם בכל מוליך. נתבאר ברפ"ז. ומיש ושאר בשרם נאכל לזכרי כהונה בעזירה כחטא. משנה בפ' איזהו מקומן (דף נ"ד):

^ק. כסוף משנה: ואין חטא ואשם ושירי מנחות נאכלים אלא לזכרי כהונה בעזירה. משנה פ' איזהו מקומן (דף נ"ד). ומיש ואם נאכלו בהיכל נאכלו וכו'. בפרק קדשי קדשים (דף ס"ג). ומיש וכן שלמי צבור הרי הן כחטא וכאשם. משנה בפרק איזהו מקומן (דף נ"ד). ומיש כמו שבארנו. הוא בפ"ט:

ען משפט ז.

הרמב"ם הל' מעשה הקרbenות פ"ז ח"י

וּמְתַר לְאָכֵל אֶת הַקָּדְשִׁים בְּכָל מְאָכֵל. אֲפִלוֹ הַכֹּהֲנִים מִתְרֵין לְאָכֵל חַלְקָם בֵּין מִקְדְּשִׁים קָלִים בֵּין מִקְדְּשִׁי קָדְשִׁים בְּכָל מְאָכֵל. וְלִשְׁנוֹת בְּאָכִילָתָן וְלִאָכְלָם צְלָוִיִּים שְׁלוֹקִים וּמִבְשָׁלִים וְלִתְתַּחַת לְתוֹכוֹ תְּבִלֵּין שֶׁל חַלְיָן אָכֵל לֹא תְּבִלֵּין שֶׁל תְּרוֹמָה שֶׁלَا יִבְיאוּ אֶת הַתְּרוֹמָה לִידֵי פִּסְול. וְהַעֲצָמוֹת הַגְּשָׁאָרוֹת מִתְרֹות וְעוֹשָׂה אָדָם מֵהֶם כָּל כָּלִים שִׁירְצָה:

ען משפט ח.

הרמב"ם הל' מעשה הקרbenות פ"ז ח"ז

אָכֵל הַתּוֹדָה אֶפְעַל פִּי שֶׁהִיא קָדְשִׁים קָלִים אֵינֶה נְאָכְלָת אֶלְאָ בַּיּוֹם הַזְּבִיחָה עִם הַלִּילָה שֶׁנְאָמָר בָּה 'בַּיּוֹם קְרֻבָּנוּ יִאָכֵל לֹא יִנְיַח מִפְנֵנוּ עַד בְּקָרָר'. וְכֵן אִילְנְזִיר וְהַלְּחֵם הַבָּא עַמְּהָן וְכִיּוֹצָא בְּהָנָן בֵּין חַלְקָם הַכֹּהֲנִים בֵּין חַלְקָם הַבָּעָלִים

ר. **כسف משנה:** ומותר לאכול הקדושים בכל מאכל. משנה בפ' איזהו מקומן (דף נ"ה). ומיש אפיקו הכהנים מותדין לאכול חלוקם וכו' ולשנות באכילתון ולאכלם צלויים וכו'. משנה בס"פ כל התדריך (דף צ'). ומיש אפיקו הכהנים. נראה דכתב כן משום דס"א שהכהנים צרייכים שלא יאכלו אלא לש"ש ולכנן לא יאכלו אותם במתעמים דרך תעוגה קמ"ל משום דכתב בהו רחמנא למשחה ומתרגמינן לשון גדרילה כמו שהמלכים או מלכים. ומיש אכל לא תבלין של תרומה וכו'. שם במשנה פלוגטה דר"ש ור"מ ופסק קר"מ: והעצומות הנשארות מותרות וכו'. בפרק המזבח מקדש (דף פ"ז) ובפרק דם חטא (דף צ"ח) אשם מה אשם עצמותיו מותדין אף כל עצמותיו מותדין ופירש"י מה אשם עצמותיו מותדין לעשות מהם כלים אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל. אף כל ואפיקו עליה ומיבעיא לי הא נמי מחתאת הוה מציא ליף ונראה בעני דמלו יהיה יתרא נפקא ליה באשם דכתב ביה לכלהן לו יהיה עכ"ל. כתב הר"י קורוקוס ז"ל כתוב ורבינו הנשארות כלומר שאין בהם שום דבר ראוי לאכילה דתנן בתורות פרק י"א עצמות קדשים בזמן שמכנסן אסורות ואם השליךן מותדרות ומיררי ביש עליהם קצת בשר ולכנן אם מחשבין אסורות ואין מותר אלא נשארות שאינו מחשבין ולא מצניען כי"כ תוספות שם עכ"ל:

והיא הدين לחטאת ולאשם ולשלמי צבור ולשיiri מנהזה
שהכל נאכל ליום ולילה שנאמר ביום קרבנו יאכל כל
הקרבות במשמע חוץ מן השלמים שפרש בהן הכתוב
ובכור ומעשר הדומים להם:

הרמב"ם הל' מעשה הקרבות פ"י ה"ח עין משפט ט.

כל אלו הנאכלין ליום ולילה **ו** דין תורה שנאכלין עד שיעלה עמוד השחר וכיו'. שם (דף נ"ז) ובפ"ק דברכות (דף ט'):

חכמים שאין נאכלין אלא עד חצות הלילה:

ש. כסוף משנה: ומיש וכל אלו הנאכלים ליום ולילה דין תורה שנאכלין עד שיעלה עמוד השחר וכו'. שם (דף נ"ז) ובפ"ק דברכות (דף ט'):